

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

3. De veritate entis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

habet negationem diuisionis in partes essentielles: Et si quis dixerit pro Maestro negationem diuisionis in partes essentielles, quas dicit vnum esse negationem diuisionis in partes in quas posset diuidi, licet non diuidatur in illas, Contra, quia sic nullus ens simplex Physice esset vnus contra ipsum Mastrum & omnes. Addo obiter contra explicationem ipsius, quia dicit, quod vnitas dicat negationem diuisionis in partes, siue essentielles, siue subiectiuas, addo inquam contra hoc pessime in ea addi, siue subiectiuas.

Prima, quia sufficeret ponere partes essentielles ex suppositione, quod illud esset vnum, quod non esset diuisionum in partes essentielles (quæ suppositionem admittit Mastrus) nam & totum potentiale haberet etiam non esse diuisionum in partes essentielles, neque enim animal, vt sic, est diuisionum in partes essentielles.

Secundo, quia sequeretur, quod nullum totum potentiale esset vnum, quia omne tale est diuisionum in partes subiectiuas: ergo non haberet negationem diuisionis in partes subiectiuas; quæ impugnatio est euident, si tam bene intelligo Mastrum, de quo sane dubito; nam non possum excogitare sensum aliquem bonum ob quem rationabiliter induci poterat ad addendam illam particulam; vnde operæ precium esset vt se amplius declararet.

Sed vt, quod ad me spectat, directe faciam, Respondeo licet sola distinctio realis inducat multitudinem realem eorum, quæ sic distinguuntur, & propterea verum sit dicere, quod in continuo non sit vna tantum pars, sed plures, & in homine non sit vna tantum pars Physica, sed due, de quo nec ego vnquam dubitavi, nec aliquid est in mea descriptione vnitatis, ex quo oppositum sequatur; tamen distinctio realis partium inclusarum in aliqua re non inducit multitudinem realem rei in qua includuntur, neque enim verum est dicere, quod homo in quo includuntur plures partes tam essentielles, quam integrales sit plures res, sed potius verum est dicere, quod sit vna res, & tamen si partes ipsius non essent vnitæ, non esset verum dicere, quod totum constaret ex illis esset vna res simpliciter.

Vnde in forma Respondeo ad primam impugnationem Mastrij, distinctio realis inducit multitudinem earum rerum, quæ distinguuntur realiter concedo; illius rei quæ includit res distinctas realiter nego: sed secundum meam explicationem esset falsum, quod distinctio realis induceret multitudinem rerum distinctarum realiter, nego: rei in qua includuntur concedo & nego consequentiam.

Ad secundam impugnationem nego antecedens, quia quamuis haberet negationem diuisionis suarum partium tam bene, quam quod est vnum per se, non tamen negationem diuisionis talium partium, nam vnum per se habet negationem diuisionis partium, quarum vna sit in per se potentia ad aliam partem; vnum vero per accidens habet negationem diuisionis talium partium, quare euident est, quod vnum per accidens non esset vnum per se sicut illud, quod est vnum per se.

Ad cuius maiorem explicationem aduerto, quod vel vnum vt sic, possit abstrahi ab vno per se, & vno per accidens; vel non potest; de quodcumque voluerit Mastrus, neque de huius veritate hic contendam, quia non facit ad meum propositum.

Si possit abstrahi, verum erit, quod vnum per accidens habeat rationem vnus, vt sic, per hoc, quod habet negationem diuisionis suarum partium, tam bene quam vnum per se, licet non habeat rationem vnus per se, sicut illud, quod est vnum per se.

Si non possit abstrahi, sed illud quod est vnum vt sic, vnitæ transcendentali erit vnum, vel quia est omnino simplex, vel quia est compositum ex partibus vnitis, quarum vna sit in per se potentia ad alteram, & tunc euident est, quod vnum per accidens non erit vnum vnitæ transcendentali vt sic, quia non est sic compositum: & quando ego dixi, quod vnum vt sic est, quod non habet partes diuisas, hoc debet intelligi; vel ex eo quod non habet partes vno modo; vel si habet partes, quod habeat partes non diuisas, quarum vna sit in per se potentia ad alteram; neque opus erat vt hoc explicarem;

quia in hac suppositione omnes deberent convenire, & facile possent id intelligere quibus aliquid esset ingenij aut doctrinæ.

In rei autem veritate existimo vnum vt sic, quod est passio entis posse abstrahi ab vno per se, & vno per accidens, (si tamen ens ipsum posse abstrahi ab ente per se, & ente per accidens, de quo nolo disputare iam) quia potest dici esse illud, quod non habet principia constitutiva ipsius diuisa, & postea illud vnum potest, & solet diuidi in vnum simplex, quod est illud quod non habet partes realiter distinctas vno modo, & in vnum compositum, quod habet partes, sed non diuisas; & tunc potest vterius diuidi vnum compositum in illud, quod habet partes non diuisas, quarum vna est in per se potentia ad alteram; & in vnum compositum, quod habet partes non diuisas, quarum vna non est in per se potentia ad alteram; ex his autem vnis, vt ita loquor, primum potest dici esse vnum compositum per se; & alterum vnum compositum per accidens, & sic etiam solent communiter vocari.

Addo vterius ad secundam hanc impugnationem Mastrij posse me respondere, sicut ipsamet respondet, quando obicit illam contra suam sententiam; nempe quod vnum par accidens, non habeat vere partes, quæ sane responsio, quamuis in se non valeat, vt supra ostendi, tamen tam mihi potest sufficere quam illi.

Nunc videamus an bene soluerit rationes meas.

Prima ratio mea erat, quod quidquid non includit plura seu separata a se inuicem, sit vnum.

Respondet hoc negando; quia corpus & anima coniuncta non dicuntur vnum sed vnita, & partes in continuo sunt multe licet sint vnite. Sed hæc exempla non sufficiunt ad ostendendum non esse veram propositionem meam; nec vllum aliud habet Mastrus ad eam impugnamam sufficiens; neque n. anima, & corpus coniuncta est aliquid includens multa vnita, sed potius sunt ipsamet multa vnita; vnde quamuis non sit vnum, non sequitur aliquid contra me.

Eodem modo dico de partibus continui vnitis, quod vt sic, formaliter consideratæ, non includant plura vnitas, sed sint plura vnita; vnde quamuis non sint vnum vnitæ transcendentali, nihil mihi præiudicat. Ad quod addo falsum esse, quod partes continui vnite non sint vnum vnitæ transcendentali, quia quamuis sint plures, & multe ob suam distinctionem, tamen sunt vnus quid & quidem vnitæ transcendentali ob suam vnionem; hæc est inconueniens, quod aliquid sit vnum, & plures secundum diuersas considerationes; vnum quidem quatenus non habet partes separatas, plures vero, quatenus est aliquid constatum ex partibus distinctis realiter, & non distinctum realiter ab ipsis: ex quo etiam patet, quod anima & corpus vnita possunt dici vnum, & non tantum vnita præsertim in sententia non distinguente totum per se à partibus, simul sumptis & vnitis; & sane inconsulte mihi videtur Mastrus, cum opponeret sibi: quod distinctio realis partium hominis, v.g. tolleretur vnitatem, declinare difficultatem recurrendo ad distinctionem tertie entitatis hominis, quasi non posset saluari vnitas hominis, nisi in sententia admittente tertiam entitatem. Ad secundam meam rationem negat minorem, quia aliqua possunt dici multe, quæ sunt vnita & non separata, vt patet de anima, & corpore in homine, & de partibus continui. Sed ex dictis patet hanc responsionem non valere; quamuis enim aliqua possunt dici multe quæ sunt vnita; tamen nihil potest dici multa, cuius partes sunt vnite; nec enim continuū aut homo dicitur multa.

QVÆSTIO III.

De Veritate entis.

11. Quamuis nemo sit, qui non possit discernere inter hominem verum & hominem non verum, v.g. pictum, & inter aurum vnum & aurichalcum, quod non est verum aurum, sed falsum, licet sit verum aurichalcum; & quamuis non possit quis discernere inter illa, nisi haberet conceptum hominis veri, & non veri, & auri veri, ac non veri; tamē non est adeo facile explicare conceptum

liii 3 ceptum

ceptum entis veri. *Aliqui* describunt Verum ut sic per ordinem ad sua principia ita, ut illud sit censendum Verum, quod habet conformitatem ad sua principia. *Alij* per ordinem ad ideas. *Alij* dicunt quod Verum sit illud, quod habet negationem apparentis, & quod veritas consistat in illa negatione. *Alij* malunt dicere quod Verum sit illud, quod dicit respectum conformitatis ad intellectum. *Alij* denique putant Verum esse, quod dicit denominationem extrinsecam desumptam ab intellectu, & veritatem consistere in tali denominatione.

CONCLUSIO. I.

13. *Licet Verum dicat negationem entis falsi, seu non veri, tamen non bene describeretur per talem negationem.* Hæc est communior, & probatur, quia non potest talis negatio intelligi, quin antecederet intelligitur ens falsum: sed ens falsum vel nequit intelligi, quin intelligatur ens verum, vel si potest sic intelligi, sine ordine aut negatione entis veri, etiam ens verum poterit intelligi & explicari sine negatione entis falsi, aut ordine ad illud.

Confirmatur, non magis bene explicaretur ens verum per negationem entis falsi, quam ens falsum per negationem entis veri: sed si alterum ex ipsis explicaretur per negationem alterius, committeretur viciosus circulus, & ignotum declararetur per ordinem ad ignotius: ergo neutrum sic bene describitur.

Confirmatur secundo, quia non potest cognosci, quod aliquid dicat negationem rationis formalis alterius, quin cognoscatur habere rationem formalem oppositam: ergo non potest cognosci, quod aliquid habeat negationem entis falsi seu falsitatis, quin cognoscatur habere rationem veritatis oppositam: ergo male explicaret quis alicui rationem veritatis per talem negationem, quandoquidem prius deberet cognoscere ipsam rationem veritatis, quam cognosceret esse talem negationem.

CONCLUSIO II.

14. *Male describitur ens Verum per ordinem ad sua principia.* Hæc est communis contra *Aleuise* hic q. 3. *Probat*, quia vel explicaretur per ordinem ad sua principia extrinseca, vel intrinseca: sed neutrum dici potest: ergo. *Probat* minor, quia non per ordinem ad principia extrinseca, quia Deus est ens verum, & tamen non habet principia extrinseca: non etiam per ordinem ad intrinseca, tum quia conceptus entis ut sic, cum sit simplicissimus, non habet principia intrinseca, ex quibus componeretur, aut constitueretur; tum quia ens falsum etiam habet principia intrinseca sua tam bene, quam ens verum; nam certe homo pictus, & aurichalcum habent principia intrinseca, ad quæ dicunt ordinem, non minus quam homo verus, aut aurum verum: ergo non potest bene describi ens verum aut aurum per ordinem ad conformitatem ad principia intrinseca.

Alj addunt pro probatione, quod idem non possit dicere respectum realem ad seipsum: sed veritas entis debet esse quid reale: ergo non potest consistere in respectu aut ordine ad sua principia intrinseca, quæ non distinguuntur ab ipso ente. Sed non adeo placet hæc probatio, quia non esset inconueniens, quod aliquid diceret respectum aptitudinalem ad se ipsum, qui realiter ipsi identificaretur; & esset tantum formaliter ab ipso distinctus: & sic videtur quod intellectus, quatenus intelligibilis à se ipso, dicat, respectum ad seipsum.

CONCLUSIO III.

15. *Ens, verum potest bene describi esse illud, quod est conceptibile per conceptum entis realis, ita ut ille conceptus conveniat ipsi: & veritas eius formaliter loquendo consistit in illa conceptibilitate, quæ tamen conceptibilitas non est denominatio extrinseca, sed aliquid positum, realiter identificatum enti, & ab ipso formaliter distinctum.* Hæc quoad primam partem videtur esse in re eorum, qui dicunt, quod consistat veritas entis in conformitate ad intellectum.

Quoad secundam vero partem est contra eos, qui dicunt quod veritas sit denominatio extrinseca: & quoad tertiam, contra negantes distinctionem formalem.

Probat prima pars, quia omni & soli enti Vero convenit illa descriptio, nihil enim est ens Verum, quod

non sit sic conceptibile; & nihil est sic conceptibile, quod non est verum ens; & præterea potest hæc descriptio facile intelligi, nec vlla melior assignari potest.

Confirmatur, quia illud est ens fictum & non Verum, quod non potest concipi, seu exprimi per conceptum entis realis, seu cui nequit convenire ille conceptus: ergo illud est ens verum, cui potest convenire.

Confirmatur secundo, quia species entis dicuntur esse vere in ratione sua particulari, v. g. homo dicitur esse verus homo, & aurum dicitur esse verum aurum, per hoc quod conveniat ipsi. Et hinc dicitur quod homo pictus non sit verus homo, sed fictus homo, & quod aurichalcum non sit verum aurum, sed fictum, quia reuera conceptus auri realis & hominis realis non convenit ipsi: ergo similiter ens ut sic dicitur esse verum per hoc quod sit conceptibile conceptu entis realis.

16. *Hinc patet* nullam dari falsitatem oppositam veritati entis ut sic in rebus realibus, sed solum in entibus rationis. Cum enim ipsa ratio entis realis reperiatur in omnibus entibus realibus, etiam conceptibilitas illa, in qua consistit veritas entis ut sic, debet necessario competere ipsis, & consequenter falsitas ipsi opposita non debet illis convenire.

Patet secundo, quod possit dari falsitas opposita veritati rationis particularis entis contenti sub ente, v. g. hominis & auri, quia illæ rationes particulares non debent esse in omni ente; & consequenter potest negatio talis particularis conceptibilitatis competere multis entibus, & sic sine dubio negatio conceptibilitatis competentis homini vero, & auro vero, convenit homini picto, & aurichalco. Nec tamē hæc negatio sola sufficit, ut aliquid dicatur habere fictum, aut falsam rationem illam, cui competit talis corruptibilitas: nam licet lapis non sit conceptibilis conceptu auri realis, aut hominis realis, tamen non dicitur esse aurum falsum, aut homo falsus, aut fictus. Requiritur ergo ulterius ut habeat aliquam similitudinem cum re illa, in ordine ad quæ diceretur fictum, aut falsum, ratione cuius similitudinis vocaretur, aut vocari posset eodem nomine cum illa. Quia ergo lapis non vocatur homo, nec aurum, propterea non potest dici fictus, aut falsus homo, aut aurum: quia vero homo pictus dicitur homo, & aurichalcum dicitur aurum, quandoquidem non competit ipsis conceptus auri, aut hominis realis, propterea possunt dici aurum falsum & homo falsus, seu non verus.

Probat secunda pars conclusionis: posse concipere rem hoc modo, non est denominatio extrinseca intellectui, sed intrinseca, secundum omnes; ergo nec posse concipi est denominatio extrinseca rei conceptibili. *Probat* consequentia à paritate rationis.

17. *Dices*: concipere actu est denominatio intrinseca intellectui orta ex cognitione ipsi inherente, & tamen concipi actu est denominatio extrinseca obiecto cognito; ergo quamvis posse concipere sit denominatio intrinseca intellectui, posse tamen concipi potest esse denominatio extrinseca obiecto.

Respondeo negando consequentiam, quia habetur ratio, ob quam denominatio concipiētis sit intrinseca intellectui, & denominatio concepti sit extrinseca obiecto; non verò habetur ratio, ob quam denominatio potentis concipere sit intrinseca intellectui, & denominatio potentis cognosci non sit similiter intrinseca.

Tertia pars patet ex dicendis de distinctione formali, Distinctio & de unitate. Si enim detur distinctio formalis, & unitas sit quid sic formaliter distinctum ab ente ut sic, sine dubio idem dicendum est de cognoscibilitate illa.

18. *Obicitur* contra primam partem: quamvis non daretur aliquis intellectus possibilis, daretur verum aurum, & verus lapis, & verum ens: ergo non consistit veritas in illo ordine, quem dicit res vera ad intellectum. *Probat* antecedens, quia si nullus intellectus daretur, aurum non esset aurichalcum, sed verum aurum, & aurichalcum non esset verum aurum, sed falsum: ergo.

Respondeo distinguendo antecedens: verum aurum formaliter loquendo, nego; materialiter loquendo, concedo antecedens.

Non bene explicatur veritas per negationem entis falsi.

Male describitur ens verum per ordinem ad sua principia.

Quid est ens verum.

Non datur falsitas opposita veritati entis ut sic in entibus realibus, Datur falsitas opposita veritati particulari in entibus.

Veritas non est denominatio extrinseca.

Distinctio formalis ter ab ente.

antecedens, & similiter distinguo probationem, & nego consequentiã. Haberet quidem illud aurum, quod modo dicitur verũ aurũ, illud ipsum esse physicũ, quod modo habet; & aurichalcũ haberet esse suum proprium, & similitudinẽ, ac dissimilitudinem, quam de facto habet ad aurũ, quod dicitur verũ, nec deesset aliquid præter illam conceptibilitatẽ, sed huius solius carentia sufficeret, vt non diceretur aurum formaliter, aut aurum falsum.

Obiicies secundo: si aliquis quæreret ab aliquo, quid intelligat per hominem verũ, & per hominẽ non verũ, diceret quod per hominem verum intelligeret illud, quod esset animal rationale, per hominem non verum illud, quod vocaretur quidem homo, sed non esset tamẽ animal rationale, & sic bene explicaret se: sed non poneret in explicatione ipsius illam conceptibilitatẽ, ergo conceptibilitas nostra non est veritas, aliàs sine ipsa res vera nequiret explicari.

Respondeo illam explicationem non esse bonam explicationem hominis veri, & non veri formaliter loquendo, sed hominis veri realiter & specificatiue.

19. Quæres, an illa formalitas positiua, in qua consistit ratio formalis veritatis, sit quid respectiũ an absolutũ.

Ratio dubitandi est, quia ex vno capite videtur esse respectiũ, quandoquidem non possit intelligi, nisi per modum respectus. Ex alio vero capite videtur non posse esse respectus, quia conuenit enti vt sic, antequam contrahatur ad esse respectiũ; nullus autem respectus videtur posse esse prior quam sit ens respectiũ vt sic, ad quod contrahitur ratio entis vt sic per formalitatem aut modum oppositum modo, quo contrahitur ad ens absolutum. Ex qua etiam ratione sequi videtur similiter, quod non possit esse absolutum, quia continet entis, antequam descendat ad ens absolutum vt sic. Vnde videtur dici debere, quod illa formalitas abstrahat ab absoluto & respectiũ, sicut ens ad quod sequitur.

20. Respondeo tamen quod illa formalitas sit quid transcendentaliter respectiũ, quia quicquid probat aliquem respectum transcendentalem dari, probat etiam illum respectum esse transcendentalem; & si non obstante quod illa formalitas non possit intelligi nisi per modum respectus talis; adhuc tamen non esset respectus eodem modo posset dici de quocumque respectu tali, quod non esset respectus, quamuis non posset intelligi, nisi per modum respectus.

Ad rationem autem in oppositum dico, respectum vt sic, in quem diuiditur ens vt sic, non comprehendere sub se proprietates respectiũas entis vt sic, quia non comprehendit sub se directe, nisi illa, de quibus ens vt sic potest formaliter prædicari: non potest autẽ prædicari formaliter de proprietatibus suis aut vllis vt dictum est supra, nec indirecte comprehendit sub se nisi proprietates, & differentias; & partes, ac accidentia eorum, quæ directe comprehendit sub se; proprietates autem entis vt sic non sunt tales, vt patet; ergo non debet comprehendere illa. Et quod dico hic de Veritate, æquẽ currit de aliis proprietatibus respectiũis entis vt sic, si quæ sunt tales. Propter hoc tamen non improbabile est, quod non sit respectus nisi secundum dici quod etiam de aliis respectibus transcendentalibus similiter dici posset.

ADDITIONO.

Rationem quã in hæc quæstione probaui conceptibilitatem entis non esse denominationem extrinsecam Mastroij disput. 5. Met. num. 127. asserit non valere, quia non conuincit illos qui negant veritatem consistere in illa conceptibilitate, quamuis concederent totum. Illi vero qui concedunt veritatem consistere in tali conceptibilitate negant consequentiã, quia ens rationis potest concipi & tamẽ posse concipi in ipso non dicit intrinsecam denominationem cum non prius habeat esse intelligibile quam intellectum, & in tantum dicatur posse concipi quatenus potentia intellectiua valet illud fingere.

At verumne sit meam rationem, non valere, an potius hæc censura in Mastroij impugnationem quadret, responsione mox danda patebit.

Dico ergo meam rationem fuisse adductam directẽ contra eos qui dicebant veritatem consistere in illa conceptibilitate; vnde quamuis alios id negantes non conuinceret, non sequeretur, quod non valeret, modo conuinceret id concedentes; quod autem conuincat hos pater à paritate rationis; quia non est maior ratio cur posse concipere sit denominatio intrinseca in intellectu, quam posse concipi sit denominatio intrinseca in ente reali, de quo ego debebam intelligi, quia de ipso & veritate ipsius agebatur: vnde quamuis posse concipi in ente rationis esset denominatio extrinseca propter rationem Mastroij, tamen non inde sequeretur, quin posse concipi in ente reali esset denominatio intrinseca, quia ratio illa Mastroij, ob quam colligit, quod posse concipi in ente rationis esset denominatio extrinseca non currit de ente reali, vt manifestum est.

Dico secundo falsum esse, quod posse concipi in ente rationis sit denominatio intrinseca & non extrinseca, & falsum esse quod ad id probandum adducitur, nempe quod ens rationis non sit prius intelligibile quam intelligatur; & quod eatenus dicatur ens rationis posse concipi, quia intellectus potest illud concipere, magis quam id sit verum dicere de ente reali; vt patet ex dictis supra contra Mastroium in additione ad qu. 1. de ente rationis, & quamuis etiam verum esset, quod ens rationis non deberet prius esse intelligibile, quam intelligeretur; tamen non sequeretur, quod intelligibilitas ipsius esset denominatio extrinseca desumpta ab intellectu, aut intellectione; sicut nec ex eo, quod non sit prius ens reale esse intelligibile, aut factibile, quam intellectum posse illum intelligere, & omnipotentiam posse ipsum producere, non sequitur, quod intelligibilitas & producibilitas eius sit denominatio extrinseca desumpta ab intellectu & omnipotentia.

Dico tertio meam rationem conuincere etiam eos qui negarent veritatem entis consistere in conceptibilitate tali vel tali eius; quia quamuis hoc esset verũ, adhuc sequeretur, quod non esset potior ratio cur cõceptibilitas eius esset denominatio intrinseca, quam quodcumque aliud in quo cum vlla probabilitate posset dici ab illis, quod consisteret veritas entis realis, de quo agitur.

Addo ad hæc obiter non bene à Mastroio eodem loco impugnari Auerfam, Arriagam & Ouidem diuersis rationibus probantes denominationem veri in rebus esse intrinsecam; quod facile possem euidenter ostendere; sed imprimis esset extra intentum principale, & præterea, nullus est qui id non videret, si vel leuiter reflectere voluerit, & si omnes malas impugnationes, quibus vtitur Mastroius, quis confutare vellet, certe integra posset conficere volumina. Optarem valde vt ipsemet, vel parcius esset, vel circumspectior in grauibz Authoribus impugnandis.

Eadem disput. paulo ante n. 146. meam sententiam in hac quæstione de natura veritatis, quatenus n. 20. dico esse respectum transcendentalem, impugnat, quia cum veritas vt sic sit passio entis adæquata, debet esse eiusdem latitudinis & abstractionis cum ipso; cũ ergo ens vt sic, tantæ sit abstractionis vt nec formaliter relatiũ sit, nec absolutum, sed ab utroque præscindit; idẽ dicendũ de veritate ceterisque passionibus; quæ ratio, inquit, nõ solum probat veritatẽ non importare relationẽ prædicamentalem, sed nec transcendentalem; nam formalitas entis vt sic abstrahit etiam à respectu transcendentali; nec enim est transcendentaliter relatiua, tum quia absolutũ vt sic distinguitur à relatiuo, etiam transcendentali; absolutum enim dicitur, quod à sua ratione formali excludit omnem ordinem ad aliud, etiam transcendentalem.

Confirmat hoc, quia ens vt sic commune est cuicumque enti tam absoluto, quam respectiũo etiam transcendentaliter; ergo debet ratione talis communis ab omni tali inferiori præscindere.

Confirmat secundo ex ipso nomine veri: verum enim ex vi vocabuli non dicitur ad aliud; non enim dicitur verum, sicut dicitur simile alicuius simile: ergo quamuis soleat veritas explicari per respectum; falsum tamen est,

est, quod ex sua ratione formali respectum importet.

His tamen non obstantibus si dentur ulli respectus transcendentales, existimo probabilissimum esse, quod verum sit talis respectus; & quidquid sit de huius veritate à parte rei, certe nullo modo sufficienter impugnatur à Mastro, ut iam ostendam.

Dico ergo, quod quamvis veritas sit passio adæquata entis & eiusdem latitudinis cum ipso, non tamen propterea debere eam esse eiusdem abstractionis cum ente ita, ut debeat abstrahi ab omni illo à quo ipsum ens ut sic ex se formaliter abstrahit; quod euidenter demonstrō, quia ens ut sic ex sua ratione formali abstrahit ab ipsa met veritate in quocumque collocatur veritas, neque enim ex se formaliter dicit veritatem, cum hæc sit passio ipsius: ipsa autem veritas non abstrahit à seipsa: ergo veritas, & idem est de cæteris passionibus entis, non est tanta abstractionis, quantum est ipsum ens.

Concedo ergo, quod ens ut sic abstrahat ab absoluto & respectivo, etiam transcendentali, quia formalitas eius nō est nec absoluta, nec relatiua transcendentaliter, & concedo etiam quod absolutum ut sic distinguatur à relatiuo etiam transcendentaliter, & quod ex sua ratione formali excludat omnem respectum ad aliud etiam transcendentaliter; sed inde nihil habetur ad propositum, aut contra meam doctrinam; cum hoc enim posset consistere, quod proprietas entis ut sic, & entis absolute posset esse respectiua transcendentaliter; neque enim proprietas entis ut sic est de ratione formali ipsius; neque proprietas entis absolute est de ratione formali entis absolute, ut manifestum est in principiis Scoti, & omnium Scotistarum, quæ non credo vel ipsum Mastro, cum paululum supra se reflexerit, negaturum.

Quod si velit Mastro ens absolutum ita præscindere à respectivo, ut nullo modo realiter dicat respectum transcendentalem; hoc nequit consistere cum principiis admittentibus respectus transcendentales; nam si dantur, identificabuntur realiter entibus absolutis, & ipsamet potentia formalis, quam habet causa ad producendum, & materia ad recipiendum formam, est respectus transcendentalis identificatus causæ & materiæ.

Ad primam Confirmationem Respondeo concedendo totum, sed patet ex dictis nihil inde haberi contra meam doctrinam.

Ad secundam Confirmationem Respondeo primo si valeret, secundum quod veritas entis relatiui non consisteret in relatione contra ipsummet, quia relatio vera quatenus vera, non dicitur esse alicuius vera magis, quam ens absolutum verum: ergo si ex eo, quod ens absolutum verum non dicitur esse alicuius verum, sequitur quod veritas eius non sit respectus transcendentalis: idem dicendum de ente relatiuo vero.

Respondeo secundo negando assumptum. cum consequentia probationis, quæ si valeret, sequeretur quod vnitum non diceret relationem formaliter, quia non dicitur vnitum esse alicuius vnitum.

Nego etiam quod non possit dici verum, esse alicuius verum, potest enim dici esse verum intellectus, nam cum nihil aliud sit esse verum, ut hic loquimur de vero; quam esse id quod potest hoc vel illo modo intelligi ab intellectu, potest dici esse verum intellectus, hoc est intelligibile sic ab intellectu; quamvis ille modus loquendi non sit in usu.

Adde ipsummet inferius num. 152. dicere quo pulchrum & sanum dicant à parte rei relationes, quamvis non dicatur pulchrum alicuius pulchrum, nec sanum alicuius sanum: ergo hæc ratio nihil valet ad probandum, quod verum non dicat respectum.

Quo etiam numero ponit fundamentum meum ad probandum, quod veritas sit respectus transcendentalis, quia quidquid probat aliquem respectum transcendentalem dari, probat veritatem esse respectum talem, & si non obstante quod formalitas veritatis non possit explicari nisi per modum respectus, talis adhuc non esse respectus, eodem modo posset dici de quocumque respectu tali, quod non esset respectus talis, quamvis non

posset intelligi, nisi per modum respectus. Quod meum fundamentum asserit esse idem fere cum fundamento Auerisæ, quo probat eandem meam sententiam, quia veritas est conformitas; conformitas autem est respectiua.

Ad utrumque autem Respondet Mastro, dicendo Auerisam supponere falsum, nimirum veritatem à parte rei in conformitate consistere, quod si, inquit, amitteretur, argumentum conuinceret, quia reuera conformitas est relatio, sed falsum est veritatem secundum id quod à parte rei importat, in conformitate consistere, etiam si à nobis per conformitatem aliquam explicetur; neque sequitur ex eo, quod aliquod explicatur per modum respectus esse reuera respectum; nam multas perfectiones in Deo explicamus per respectum, ut scientiā, omnipotentiam, & quæ tamen non sunt respectus, sed perfectiones absolute; & multa explicare solemus per absolutam quæ à parte rei sunt respectus, ut de bono, malo, sano & pulchro docet Doctor quodlibet. 18. & ita procedimus in notitia rerum occultarum; quando autem res est manifesta & sensui subiecta, ut est similitudo, æqualitas & aliæ relationes, quæ aliquo pacto sub sensum cadūt, tunc valet dicere, quod si definiuntur per respectum, hoc est, quia reuera respectum important à parte rei.

Verum hæc doctrina Mastrii, non satisfacit fundamento Auerisæ, aut meo, & præterea multa continet, quæ quis iute miretur à viro docto prodiisse.

Imprimis cum negat veritatem in conformitate consistere, quamvis explicetur per conformitatem, vel contradictionem inuoluit, vel nullum habet sensum: nam quando explicamus veritatem per conformitatem, dicendo rem esse veram ex eo, quod sit cōformis; aut hoc est verum à parte rei, aut non est verum. Si est verum, ergo veritas à parte rei, dicit conformitatem, & consequenter si conformitas sit respectus, veritas erit respectus. Si non est verum: male & falso dicimus rem esse veram ex eo, quod sit conformis, & consequenter pessime ita explicamus verum aut veritatem.

Nec prorsus videtur conceptibile, quod verum possit explicari per veritatem, nisi quatenus diceret à parte rei conformitatem formaliter, aut quatenus conformitas à parte rei aliquo modo conuertitur cum ipsa, quodcumque autem horum dicatur, inde euidenter conuincitur doctrinam Mastrii esse falsam.

Melius esset lōge dicere, quod quamvis veritas sit cōformitas, & conformitas explicetur sic ut videri posset relatio; nō tamē sit relatio secundū esse, supposito quod ex aliis principiis posset colligi, quod non esset relatio.

Secundo quamvis ex eo, quod aliquod explicetur per modum respectus, non sequatur quod sit respectus si aliunde colligatur, quod non sit respectus; tamen si id aliunde non colligatur, potius debet dici esse respectus; non autem probauit Mastro sufficienter, quod verum non sit formaliter respectus; ergo si explicetur per modum respectus, potius debet dici esse respectus: quod si quamvis nō possit explicari nisi per modum respectus, & non probetur quod non sit respectus, adhuc possit dici non esse respectus, sane negari possunt omnes respectus, ut est euident.

Tertio falsum asserit, quod perfectiones diuinæ verbi gratia, omnipotentia, scientia, quæ non sunt respectus explicentur per modum respectus; nam non explicatur bene per modum respectus (loquimur autem de explanatione bona; mala enim non faciunt ad rem) sed potius explicantur per modum respectiui, seu alicuius habentis respectum transcendentalem, & talem etiam habet à parte rei, si dentur ulli tales respectus, sunt enim perfectiones absolute transcendentaliter relatæ. Et præterea nō est idem de ipsis ac veritate, aut aliis respectibus dicendum, quantum ad inclusionem respectus, quia ut supponitur sunt rationes quibus probari possit, quod formaliter dicant entitatem absolutam, non est autem talis ratio de veritate, aut aliis respectibus transcendentalibus.

Quarto non minus falsum est, quod, quæ dicūt respectus, quatenus dicūt respectus, explicentur bene per absolutum; id enim impossibile est, ut patet ex terminis, & quia

quia non potest assignari vlla talis explicatio, quæ sit bona vt videbit ipse Mastrius, nec oppositum huius docuit Doctor quodl. 19.

Quinto falsum est quod similitudo, & æqualitas sint sensui subiecta magis, quæ conformitas rei ad intellectum: vnde si illæ relationes definiuntur per respectum; quia à parte rei important respectum, idem dicendum de conformitate ac veritate.

Ad quæ addo ipsum nihil dicere ad meum fundamentum; nempe quod si dentur vllæ relationes transcendentales, veritas debeat dici talis; quia est eadem ratio de illa ac illis; & sicut negaretur veritas esse respectus, ita posset negari quæcumque relatio transcendentalis.

Ad hoc inquam in tota responsione Mastrij nihil habetur.

Denique quod in fine eiusdem numeri dicit, faciliorem viam ac magis obuiam explicandi veritatem esse ipsam explicare per respectum conformitatis, non videtur vt ante dixi habere apparentiam, nisi veritas sit talis respectus à parte rei aut illum dicat.

Eadè quæstione num. 159. adducit duas rationes quibus probat in hac quæstione num. 14. quod non bene explicetur veritas rei per cõformitatē ad sua principia intrinseca (quod & ipse Mastrius mecum tenet.) Prima est, quia cõceptus entis vt sic cū sit simplicissimus nō habet principia. Secūda quia ens falsū habet principia intrinseca sua & cõformitatē ad illa non minus, quā ens verum.

Asserit autē has rationes facile solui posse à Meurisse, qui oppositā doctrinā tenet; quia ille potestatur nomine principiorum non debere sepe intelligi principia verē constitutiuā tamquam partes, sed vniuscuiusque rei veram ac solidam naturā, & sic ens habet principia, secundū ipsum; negaret etiam Meurisse, inquit Mastrius, ens falsū vt sic habere cõformitatē ad sua principia intrinseca, perinde ac ens verum; nam licet auraleum non sit verū aurum, est tamen verum auraleum, & homo pictus est verus homo pictus, seu vere pictura hominis; vnde hæc entia habent sua principia intrinseca constitutiuā non quatenus falsa, sed quatenus vera.

Hic primo liberet inquirere cur me in cõclusionē secūda conuenienter impugnet; cum similem modum agendi in me reprehendat; sed hoc alias sæpe aduertit & parui est momenti. Ad rem ipsam nego tam facile Meurisse soluere meas rationes quam Mastrius putat, qui sibi forte non videretur satis ingeniosus, nisi ipsi facilia essent quæ reuera difficilia sunt.

Itaque quamuis Meurisse dicat naturam cuiuscumque rei esse principium eius, & propterea assereret ens habere principium.

Tamen non posset sane cum vlla proprietate, aut probabilitate dicere quod haberet principia, si enim non habet nisi vnam naturam simplicissimam nullas includentes formalitates distinctas formaliter aut virtualiter; quo sensu possit dici, quod habeat principia, vt cumque daret, quod in aliquo sensu possit dici habere principium, sicut potest dici habere naturam, & natura rei potest dici principium eius. Stat ergo adhuc pace Mastrij prima ratio mea in suo robore; nec facile aut difficulter potest solui à Meurisse cum vlla probabilitate.

Nec melius soluitur secūda mea ratio per ea, quæ adducit Mastrius pro Meurisse: Quia verum est simpliciter de homine non vero & auro non vero, quod habet sua principia intrinseca, & cõformitatē ad illa, & tamen non est homo verus; nec aurum verum; nec refert, quod ens falsū vt sic cum illa reduplicatione non haberet principia intrinseca, nā sufficit ad impugnandam prædictam explicationem entis veri, quam nego bonam, quod simpliciter habeat principia intrinseca, neque, enim ponitur aliquid additum, aut restrictio, aut limitatio, aut reduplicatio, ergo si ens falsū habet principia quibus est conforme simpliciter, erit ens verum, quod est falsū, & consequenter prædicta explicatio veri debet censeri non esse bona.

Addē etiam hominem non verum, & aurum non verum, etiam quatenus non vera sunt, habere principia in-

trinseca quibus habent cõformitatē, nam certe Auraleum etiam vt est aurum non verū, seu falsū, habet principia intrinseca quibus habet cõformitatē, nam illa ipsa principia intrinseca, quibus redditur auraleum verum, sunt principia ipsius, quibus redditur Aurum falsū, si enim non haberet illa, aut alia æquivalentia non esset aurum falsū.

Omitto hic, sed obiter tamen noto ipsummet Mastrium non recte impugnare Meurissē, vt quilibet non magni ingenij per se deprehendere poterit.

Cōtra meā doctrinā de ēte vero hic n. 15. opponit Mastrius disp. 5. n. 160. quod quāuis forte in re à sua nō distet modus tamē loquēdi non placeat: quia videor explicare veritatem per eius essentiam, sed qua parte dici Mastrius sibi non placere meum loquēdi modum, nolo aliquid contra ponere, tū quia de gustibus non est disputandū; tum quia eo magis confirmor in opinione quod sit bonus, video enim frequentius meliores modos non placere Mastrio, & placere peiores. Sed dum asserit videri me explicare veritatē per essentiam, si per hoc intelligat, quod ita illam explicem per essentiam vt nihil aliud ponam in explicatione, quod non sit essentia, aut vt velim essentiam esse de formali ratione veritatis, manifeste imponit mihi, cum expresse ponam conceptibilitatem in descriptione eius quæ non est de essentia rei, nec dici formaliter ipsa: Quod mirum est non aduertisse Mastrium cum ipsemet inferius num. 171. adferat meam responsionem qua concedo quod si daretur aurum, quod modō est verum à parte rei absque conceptibilitate, non esset verum aurum formaliter.

Nec refert, quod dicam hominem dici verum hominem, quia conceptus hominis realis ipsi conuenit; nec enim sensu huius est, quod ab hoc præcise & formaliter haberet esse verus homo, sed quod hoc requiritur, & sine hoc non haberet veritatem hominis.

Num. 172. ait se mirari cur ego concedam, quod si per impossibile non esset intellectus non daretur aurum verum formaliter; sed tantum fundamentaliter; nam quāuis hoc sit verum, tamen ego similem responsionem ab ipso datam passim refuto. Sed miretur Mastrius quantum voluerit, ego nego vnquam me refutate talem solutionem vbi vere & rationabiliter adhiberi potest; sed mirandum potius esset, quod tam cèlebris Magister non videatur discernere quando recte adhiberi possit, & quando non.

QVÆSTIO IV.

De bonitate entis vt sic.

21. **E**tiam in hac quæstione varij sunt modi dicendi; quāuis in re ipsa vix multum controuersiæ esse possit; vnde res ipsa proponenda est, & modus loquendi relinquendus est cuiusvis optioni, sed preferendus semper, qui apud Doctores magis communiter est in vsu.

Itaque primo, potest Bonitas ētis vt sic ita capi, vt significet integritatē entis, quantum ad omnia, quæ necessaria sunt ad eius essentialē constitutionē, & in hoc sensu illud est bonum ens, quod habet quæcumque requiruntur ad constitutionē entis non datur autem aliquid ēs malum, prout Malum opponitur huic bonitati, quia eo ipso, quo deficeret ipsi aliquid spectās ad constitutionem entis, deficeret esse ens, & sic non posset esse Malum ens; & quāuis possit dari aliquid, quod non sit ens, nimirum ens rationis; tamen non propterea esset Malum ens, sed potius non ens, vt patet ex communi modo loquendi. Quāuis autē huiusmodi integritas possit vocari bonitas entis, reuera tamē existimo eā non esse bonitatē, quæ sit proprietas eius; quia hæc integritas non consequitur ad essentialē entis, sed consistit in ipsamet essentia ipsius, seu in inclusione & habitatione integræ essentia: hoc autem non potest præsupponere essentialitatem.

22. **S**ecundō potest Bonitas capi pro perfectione, ita vt idem sit esse Bonum ac esse perfectū, & idem sit esse perfectum ac habere omnia, quæ connaturaliter exigit habere quāntū ad partes integrales, & accidentia ipsius connaturalia